

Tasavvuf ve Dış Tenkit

Hazırlayan: Prof.Dr. Ali Bolat

Tasavvufa dışarıdan yapılan eleştirilerde bu ilmin pratik yönünden çok teorik konuları üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu konudaki en büyük problem tasavvufun varlık, bilgi ve buna bağlı konularının tam olarak anlaşılabilmesidir. Tasavvufa yönelik sistematik olarak dile getirilen tenkitlerin tarihi İbn Teymiyye'ye (ö. 728/1328) kadar gider. Esasen İbn Teymiyye İbn Arabî öncesi sûfîlerin çoğunu saygıyla anmasına rağmen Hallâc-ı Mansûr, Bâyezid-i Bistamî gibi vecd ehli sûfîlere sert eleştiriler yöneltmiştir. Onun özellikle İbn Arabî'nin şahsında vahdet-i vücûda dair dile getirmiş olduğu tenkitler günümüzde tasavvufa yapılan eleştirilerde de fazlasıyla malzeme olarak kullanılmaktadır. Diyebiliriz ki İbn Teymiyye'nin bakış açısı, tasavvufa yönelik dışarıdan yapılan eleştirilerin genel çerçevesine damgasını vurmuş ve bu etki günümüze kadar sürmüştür.

Tasavvufa yönelik eleştirilerin tarihi oldukça erken dönemlere kadar gitse de bu eleştirilerin belli başlıklarda yoğunlaştığı görülmektedir. Genel olarak bu başlıkları şu şekilde verebiliriz: Tasavvufun kaynağı meselesi, tasavvufta şeyh-mürîd münasebeti, keramet, rabîta, tevessül, istimdâd, ricâlü'l-gayb. Şimdi bu başlıklara kısaca değinelim.

Kaynak: Ali Bolat , Mehmet Uyar, Muammer Cengiz, *Tasavvuf : tarih-doktrin-tenkit*, Samsun: E Yazı Yayınevi, 2019